

Valtiovarainministeriö
JulkICT-toiminto
Kirjaamo

EHDOTUS JULKISEN HALLINNON ICT:N HYÖDYNTÄMISEN STRATEGIAKSI 2012 - 2020

Yleishavainnot strategiasta

TeliaSonera Finland Oyj, jäljempänä Sonera, kiittää mahdollisuudesta saada lausua omat näkemyksensä Julkisen hallinnon ICT-strategialuonnoksesta.

Sonera näkee julkisen hallinnon ICT-strategian erittäin tarpeellisena. Strategia katsoo eteenpäin ja linkittää ymmärrettävällä tavalla useat julkishallinnon muut ohjelmat ja kehittämishankkeet yhteen. Strategian tavoitteena on selkeä ja määrätietoinen muutos eikä pelkästään vanhojen rakenteiden muuttaminen, mikä luonnollisesti on edellytys julkishallinnon toimintojen tehostamiselle.

Strategiassa kiinnitetään paljon huomiota loppukäyttäjän näkökulmaan ja tiedon hyödyntämiseen. Sonera näkee hyvänä, että kansalaiset on otettu kehittämisen keskiöön. Strategia välittää ICT-toimittajille selkeän kuvan julkisen hallinnon tahtotilasta aikatauluineen. Tätä kautta yrityksillä on mahdollisuus viedä julkishallinnon tarpeet omaan kehittämistoimintaan.

Kuntakentän asioita, tarpeita ja toimijoita käsitellään strategiassa erittäin vähän, mitä on pidettävä pienenä puutteena. Kuntakentän ICT-kustannukset ovat kuitenkin lähes samansuuruiset kuin valtionhallinnolla. Edelleen, strategiassa olisi tarpeen täsmentää se, keitä julkisen hallinnon toimijoita strategia koskee ja keitä ei (vrt. tietohallintolaki).

Strategiassa keskitetään palveluita, ihmisiä, konesaleja, operointia, tietoliikenneverkkoja ja kaikkien näiden hallinnointia. Samaan aikaan monien palveluiden käyttäjämääriä kasvatetaan, mikä puolesta kasvattaa käytettävyyksivaatimuksia. Keskitämisen seurauksena toimintariskit kasvavat. Tämä nostaa palveluiden hallinnan vaatimukset aivan uudelle tasolle. Palveluiden hallinnalla on suuri merkitys myös käyttäjäkokemukseen. Palveluhallinta helpottaa myös toimintatapa- ja organisatiomuutoksia.

Strategiassa on muutosten toteuttamisen kuvaaminen jätetty paljolti tulevan toimeenpanosuunnitelman varaan. Strategiasta ei ilmene, mitä nykyisestä toiminnasta jätetään tulevaisuudessa tekemättä.

Strategiassa on paikoin sekaisin sekä laajoja kokonaisuuksia että pieniä yksityiskohtia. Esitetäänkin yksityiskohtien siirtämistä tulevaan toimeenpanosuunnitelmaan.

Company information

TeliaSonera Finland Oyj
Teollisuuskatu 15, 00510 HELSINKI, FI
Registered office: Helsinki
Business ID 1475607-9, VAT No. FI14756079

Lukukohtaiset kommentit

Esipuhe

Esitetään, että Asiakkuusstrategia avattaisiin ja esiteltäisiin, esimerkiksi käsitteissä ja määritteissä. Esitetään, että esipuheessa käsiteltäisiin myös ICT-yritysten merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä näiden roolia strategian toimeenpanossa.

Lisäksi esitetään, että kaikkiin strategiaan sisällytettyihin kuviin viitattaisiin itse tekstissä.

1.1 Toimintaympäristön muutostekijät

Pidetään erittäin tärkeänä, että julkishallinto omilla linjauksillaan ja valinnoillaan tukee sekä ICT-alan kehitystoimintaa että investointeja. On kuitenkin huomattava, että liian suurten kilpailutettavien kokonaisuuksien keskittyminen vain yhdelle toimittajalle useaksi vuodeksi, saattaa laskea suurtenkin toimittajien ja palveluntuottajien investointi- ja kehittämishaluja.

Vaikka strategian eräänä tavoitteena on ICT-osaamisen säilyttäminen Suomessa, sisältyy tätä tukevia toimenpiteitä strategiaan vähän.

1.2 ICT:n hyödyntäminen

Strategiassa korostetaan sähköisen asiointikanavan kehittämistä, käyttäjänäkökulmaa ja palveluiden saatavuutta sekä kansalaisille, kuntalaisille sekä kunnan ja valtion työntekijöille. Lisäksi julkinen hallinto tulee tarjoamaan työntekijöilleen heidän tarpeista lähtevät, modernit työvälineet ja pyrkii olemaan haluttu työnantaja. Kaikki tämä tarkoittaa kasvavaa tarvetta sähköiselle, luotettavalle ja helpolle tunnistautumiselle. Strategiassa tätä asiaa ei ole käsitelty.

Tänä päivänä julkisella puolella on käytössä useita sähköiseen tunnistukseen perustuvia menetelmiä (viranomaiskortti, terveydenhuollon kortti, KATSO, kansalaisvarmenne,). Lisäksi pankit yms. käyttävät omia ratkaisujaan. Mikään näistä ratkaisuista ei ole nykypäivän tietoturva vaatimusten mukaisia eikä tarjoa joustavaa ja yhtenäistä tapaa asioida strategian edellyttämässä laajuudessa.

Kansalaisten tunnistamisratkaisuun tarvitaan yksi yhteinen menetelmä, joka on kansalaisten helposti käyttöön otettavissa. Tämän ratkaisun puuttuminen on nykyisin este strategiassa painotettujen sähköisten palveluiden laajalle käytölle.

1.3 Valtion ja kuntien tietohallinnon nykytila

Kulujen ja menojen silmiinpistävä korostaminen tekstissä ilmentää sitä, että ICT on nähty lähinnä kulueränä, ei tehokkaana tuotannon tekijänä. Tasapainon vuoksi olisi tarpeen saada kuvauksia myös siitä, mitä ICT:llä on saatu aikaan niin valtio- kuin kuntasektorilla. ICT-investointeja pitäisi katsoa (liike-)toiminnan näkökulmasta, jolloin oleelliseksi muodostuvat niillä saavutettavat hyödyt eivätkä kustannukset. Tämä liittyy läheisesti myös siihen, millä tavoin julkishallinto tulee jatkossa toimeen merkittävästi vähemmällä virkamiesten määrällä.

Tässä alaluvussa esitetyt kaaviot pitäisi olla rakenteeltaan samanlaisia.

1.4 Tietohallinnon ohjauksen nykytila

Strategiassa pitäisi käsitellä myös niitä velvoitteita, joita on asetettu viestintämarkkinalaissa teleyrityksille. Näistä voidaan mainita esimerkiksi varautumisvelvoitteet, jotka mahdollistavat verkkojen ja palveluiden käytettävyyden kasvun.

Strategiassa on mainittu lukuisa joukko erilaisia työryhmiä (VITKO, JUHTA, VAHTI jne). Tämä nostaa esille kysymyksen niiden rooleista, jotka on tarpeen kuvata ja viestiä laajemminkin.

2 Visio, tavoitteet ja linjausalueet

Se, millä toimintatapamuutoksilla hallinto hakee ICT:n avulla tuottavuutta ja tehokkuutta, jää epäselväksi. Vaadittavaa toimintamallien muuttamista ja näiden käytönottoa on strategiassa käsitelty vähän. Linkitys loppukäyttäjän, ict-palvelun ja uuden toimintatavan välillä jää heikoksi.

Tähän lukuun voisi lisätä kuvauksen siitä, miten ”ekosysteemit” rakennetaan ja saadaan toimimaan ja millä käytännön toimilla yritykset osallistetaan julkisen hallinnon kehittämiseen. Mitä ovat tässä kohtaan mainitut keskeiset toimijat?

Nähdään riskinä, että jos liikaa korostetaan vain ”palvelut ja tiedot käytössä” – kansalaisen näkökulmaa, saattavat välttämättömät toimintatapamuutokset jäädä liian vähälle huomiolle.

Luvun yhteydessä oleva pyramidi-kuva aukeaa vaikeasti lukijalla. Kuvan havainnollisuutta ja yhteyttä tekstiin pitäisi selkeyttää. Laatikoiden sisällä olevat asiat pitäisi tehdä yhteismitallisemmiksi.

Erinomaista, että tekstissä on korostettu tehokasta ja toimintavarmaa ICT-infrastruktuuria. Tämähän juuri on ehdoton edellytys sähköisten palveluiden toimitusvarmuudelle.

3 Strategian linjausalueet

3.1 Palveluinnovaatioiden ekosysteemit

Lukijalle jää epäselväksi se, miten ekosysteemien avulla nopeutetaan uusien innovaatioiden tuotteistamista ja käyttöön saantia. Saadaanko suuremmalla toimijoiden määrällä lisää nopeutta kehittämiseen?

Termi ”ketterä menetelmä” pitäisi avata. Termi linkittyy hankintalakiin ja näin ollen tämä asiakokonaisuus on eräs konkreettisimmista alueista ICT-strategian toteuttamisessa. Mitä eroa on innovatiivisella ja ketterällä menetelmällä?

Nähdään hyvänä asiana, että strategiassa painotetaan palveluiden markkinointia ja käytön ohjausta, jotka osaltaan varmistavat positiiviset käyttäjäkokemukset. On myös huomioitava käyttöön oton ja siihen liittyvän uuden toimintamallin opettaminen.

Esitämme harkittavaksi, että strategiatasolla ei määritettäisi euromääräisiä rajoja hankinnoille. Katsotaanko näihin summiin kuuluvan esimerkiksi ylläpitokustannukset elinjakson ajalta? Suuntaushan lienee se, että hallinto hankkii yhä enemmän valmiita palvelukokonaisuuksia, ei kertainvestointeja edellyttäviä laitteita.

3.2 Avoin tieto ja tiedon yhteiskäyttö

Erinomaista, että korostetaan julkisten tietovarantojen avaamista, mikä osaltaan lisää bruttokansantuotetta ja kansalaisten hyvinvointia.

3.3 Kyky hyödyntää ICT:tä

Tässä luvussa pitäisi korostaa ICT:n kanssa samanaikaisesti käyttöön otettavia uusia toimintamalleja, sillä ainoastaan uusilla toimintamalleilla ICT:stä saadaan tehokas tuotannon tekijä. Muutoin se jää vain kulueräksi.

3.4 Selkeät tietohallinnon rakenteet

Tilaaaja-tuottaja-mallin esille ottaminen on erinomaista ja tärkeää. Tilaaajan on aina lähdettävä liikkeelle käyttäjän tarpeista, jota onkin strategian muissa osissa hyvin käsitelty.

Kuva 5 avautuu vaikeasti ja sitä toivotaan selkeytettävän strategian lopulliseen versioon.

3.5 Toimintavarma ja kustannustehokas ICT-infrastruktuuri

Korkean varautumisen ja tietoturvan palvelut ja verkot on strategiassa ehdotettu julkishallinnon itsensä tuotettavaksi. Tämä rajaa yksityisen toimijan mahdollisuuksia. Korkean tason palveluiden tuottaminen yksityisen sektorin toimesta on täysin mahdollista, kansantalouden etujen mukaista sekä toimiva ICT-markkinoita ylläpitävää. Halutun turvallisuus- ja varautumistason voi aina varmistaa sopimusteknisin järjestelyin. Tämä lin-

jausesitys on ristiriidassa TUVE- lakiluonnoksen kanssa, jossa mahdollistetaan yrityksille integraattorityyppisen toimijan rooli.

Lukija kiinnittää huomiota siihen, että strategiassa käsitellään TUVE-hanketta merkittävästi enemmän kuin muita, ehkä vieläkin laajempia julkisen hallinnon hankkeita. Esitetään tutkittavaksi, millä tavoin tätä voitaisiin tasapainottaa.

4 Strategian erityiskysymykset

Strategiassa painotetaan tasapainoa isojen ja pienten hankkeiden välillä. Jää osittain epäselväksi, mitä tämä käytännössä tarkoittaisi, kun keskittämiskehitys joka tapauksessa suurentaa hankkeita ja hankintoja. Toisaalta, haettavat mittakaavaedut häviävät silloin, kun hankintoja pilkotaan.

On hyvä, että strategiassa korostetaan organisaatioiden tarpeita hankintakriteerejä määritettäessä. Halvalla ei saa hyvää, joten kriittisissä ICT-hankinnoissa on laadullisten kriteereiden kuvaaminen normaalia tärkeämpää. Tämä on näyttävä luonnollisesti myös julkishallinnolle toimitettavien tarjousten vertailuissa ja pisteytyksissä.

5 Strategian toimeenpano

Toimenpide-esitykset nähdään pääsääntöisesti tarpeellisina ja tavoitteiltaan hyvin muotoiltuina.

Toimenpide-esitys 9:ään liittyvänä kommenttina halutaan painottaa, että ilman kaupallisia toimijoita ei nyky-yhteiskunnassa voida tuottaa edes korkean turvallisuustason infrastruktuuripalveluita. Keskeiset palvelujen tuottamiseen tarvittavat elementit (logistiikka, laitteet, ohjelmistot, sähkö...) hankitaan kaupallisilta ja yhä useammin kansainvälisiltä toimijoilta. Kilpailluilla markkinoilla kaupalliset toimijat kykenevät tuottamaan palvelut kustannustehokkaasti sekä sovitulla laatu- ja toimintavarmuustasolla.

Kunnioitavasti,

Pertti Hyvärinen
Vice President Public Sector
pertti.hyvarinen@teliasonera.com
+358 40 3022 190